

GLASILO PREDSEDSTVA ZVEZNEGA ODBORA SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA JUGOSLAVIJE

VOLITVE LJUDSKIH ODBOROV

ODGOVORI TOVARISA VELJKA ZEKOVICA NA VPRAŠANJA »NAŠE SKUPNOSTI«

Nаша javnost je že obveščena, da se pripravljajo novi predpisi o pristojnosti ljudskih odborov, ki bodo pomenili nadaljnjo učorstitev položaja občine in njeno krepitev kot osnovne enote v našem komunalnem sistemu. Tudi volitve ljudskih odborov in okrajev so neposredno pred nami. V zvezi s temi pomembnimi nalogami, ki so pred organi oblasti in družbeno političnimi organizacijami, se je naš urednik obrnil na tovarisa Veljka Zekovića, sekretarja zveznega izvršnega sveta, in ga zaprosil, da odgovori na nekatera aktualna vprašanja s tega področja.

VPRAŠANJE: KAKŠNE SO OSNOVNE SPREMEMBE IN DOPOLNITVE SPLOŠNEGA ZAKONA O UREDITVI OBČIN IN OKRAJEV IN NA KAKŠNI OSNOVI SE PRIPRAVLJAJO NOVI PREDPISI O PRISTOJNOSTI LJUDSKIH ODBOROV?

ODGOVOR: Z zakonom o spremembah in dopolnitvah splošnega zakona o ureditvi občin in okrajev so bile napravljene važne spremembe v dosedanjem volilnem sistemu za ljudske odbore. Spremembe splošnega znaka so dvojne: uvedba zborov proizvajalcev v vseh občinah in uvedba delegatskega načela za volitve odborov v okrajni svet in zbor proizvajalcev okrajnih ljudskih odborov.

V dvoletnem razdobju od uveljavitve zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov so občinski ljudski odbori, posebno bolj razvitih občin, dosegli znaten napredek, okrepi so se in z uspehom opravljali svoje funkcije in naloge. Slabše razvite občine pa so imele precej težav prav zaradi šibke gospodarske osnove.

Že sedanjí sorazmerno šibki obseg pristojnosti ljudskih odborov na področju gospodarstva je veleval, da se organizirajo zbori proizvajalcev. Občinski ljudski odbori ne bi mogli po uveljavitvi uredbe o razdelitvi skupnega dohodka gospodarskih organizacij in po uveljavitvi drugih gospodarskih predpisov, ki so pomenili znatno funkcionalno krepitev osnovne politično teritorialne enote, popolnoma opraviti svojih nalog brez uvedbe zborov proizvajalcev. Po drugi strani pa so dosedanje izkušnje v izvajanju zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov pokazale, da je za uresničitev funkcij, ki so z zakonom določene občinam, nujno razširiti njihovo pristojnost. Potreba po tem izhaja tudi iz dejstva, da so bili z zakonom o ureditvi občin in okrajev, ki ga je zvezna ljudska skupščina sprejela v začetku julija letos, kot novost uvedeni zbori proiz-

vajalcev v občinah, s čimer je omogočeno še nadaljnje prenašanje poslov z gospodarskega področja na občinske ljudske odbore. Poudariti je treba, da podajajo določbe tega zakona tudi osnovo za odpravo okrajev v Črni gori. Znatna razširitev pristojnosti občinskih ljudskih odborov je bila poprejšnji pogoj za to. Dejstvo, da so bili okraji v Črni gori v razmerju do okrajev v drugih republikah bolj šibke gospodarske skupnosti, da so imeli v svoji sestavi tri do štiri občine, od katerih je bila (razen mestnih občin na sedežih okrajev, ki so po svojem obsegu opravljale 75 do 80 odstotkov vseh poslov v okraju) večina nerazvita, da okrajni odbor torej v bistvu ni mogel imeti tiste koordinacijske funkcije, ki jo mora dejansko opravljati — govori o nujnosti odprave okrajev v Črni gori. Sicer pa je sodelovanje občin v tej republiki nujno ne samo pri organiziranju

skupnih služb, ki jih novi predpisi tudi določajo, temveč tudi v posameznih gospodarskih in drugih vprašanjih, na primer v vprašanju turizma v primorskih občinah in podobno.

Uvedba delegatskega sistema za volitve okrajnih ljudskih odborov kakor tudi novi predpisi, s katerimi bo regulirana pristojnost občinskih ljudskih odborov, karakterizira važno fazo v razvoju našega komunalnega sistema. Karakterizira jo nadaljnja učvrstitev položaja občine in razširitev njenih pravic, s čimer ustvarjamo ugodnejše pogoje za dosledno uresničenje vloge občine kot osnovne enote našega komunalnega sistema.

Vzrok, da niso dobile občine teh pravic že prej — razen mestne — tiči predvsem v znatnih razlikah občin glede velikosti njihovega področja, števila prebivalcev, ekonomske razvisti, organizacijske urejenosti itd. Doslej izvršene spremembe v politično teritorialni razdelitvi ljudskih republik pa so dovedle do odprave majhnih občin tako, da jih danes imamo le kot izjemno rešitev.

Širša pristojnost občinskih ljudskih odborov

Načelo enotne občine in posebno okolnost, da je občina danes večinoma kompletnejša gospodarska enota, sta vzrok, da so upravičena prizadevanja, da se v predpisih, ki jih pripravljamo, prenesejo tudi druge pristojnosti (inspekcije itd.) z okrajev na občine. Z dosedanjimi predpisi o pristojnosti ljudskih odborov je določeno za nekatere posle iz pristojnosti občinskih ljudskih odborov soglasje okrajnih organov. Zahtevanje tega soglasja je v znatni meri zaviralo iniciativo občinskih ljudskih odborov. Novi osnutki bodo morali to upoštevati in bo dajanje soglasja ostalo

samo v primerih, ki zagotavljajo enotnost okraja kot celote.

Razen tega bo prenesenih na občinske ljudske odbore mnogo drugih pretežno upravnih poslov iz sedanje pristojnosti okrajnega ljudskega odbora, kar je nujen pogoj za opravljanje tistih funkcij, ki so z zakonom prisojene občinam.

Bolj oddaljen kakor doslej okraj v novih pogojih ne bi mogel več z uspehom opravljati nekaterih poslov, ki so važni za občine. Posebno bi mu bilo otežkočeno opravljati funkcije iz svoje pristojnosti, ki se tičejo neposrednega odnosa do gospodarskih or-

(Nadaljevanje na 2. strani)

ganizacij in državljanov. Razen tega bodo novi predpisi vzeli za osnovo bolj razvito občino. Kot posledica tega se bo za vse občine določila enaka pristojnost ne glede na njihovo razvitost. Imeli bomo torej občino, ki bo enotna tako po funkciji kakor tudi po pristojnosti.

V osnovi je mogoče reči, da se z osnutki novih predpisov pristojnost občinskih ljudskih odborov ob nekaterih manjših odmikih (posebno v vprašanih notranjih poslovanjih s področja prosvete) izenačuje s pristojnostjo ljudskih odborov prejšnjih mestnih občin s posebnimi pravicami, pravice občinskih ljudskih odborov pa se celo z nekaterimi posli še bolj razširjajo.

Okrajni ljudski odbori obdržijo večinoma svoje dosedanje politično upravne funkcije tako, da se njihova pristojnost zmanjšuje s prenosom ustreznih funkcij in poslov na pristojnost občinskih ljudskih odborov. Ena izmed njihovih glavnih funkcij ostane koordinacija dela občinskih ljudskih odborov, nadzorstvo nad zakonitostjo njihovega dela in nudenje politične, organizacijske in druge pomoči občinskim ljudskim odborom.

VPRAŠANJE: KATERE SO NAJVAŽNEJŠE NALOGE DRUŽBENO POLITIČNIH ORGANIZACIJ IN ORGANOV OBLASTI V ZVEZI Z VOLITVAMI ZA OBČINSKE IN OKRAJNE LJUDSKE ODBORE?

ODGOVOR: Priprave za volitve ljudskih odborov so se šele začele. Volitve bodo verjetno v vseh republikah v oktobru. Razen mnogih važnih organizacijsko tehničnih vprašanj ostane kot glavno politična priprava volitev. Politične in družbene organizacije, predvsem organizacije SZDL, ZK in sindikatov, se bodo morale popolnoma angažirati v pripravljanju volitev.

Minulo razdobje delovanja ljudskih odborov, delovnih kolektivov in delovnih ljudi sploh nam je prineslo velike uspehe. Čedalje večja aktivnost tako na področju gospodarstva, v katerem se je proizvodnja precej povečala, kakor tudi na drugih področjih, prepričljivo govori o afirmaciji našega sistema upravljanja. Toda razen tega je treba v politične priprave za volitve vstopiti tudi z določenimi programi za vsako občino. Ti programi bodo nedvomno temeljili na osnovnih postavkah perspektivnega plana, hkrati pa morajo tudi konkretno določiti za volilno razdobje štirih let možnosti posamezne občine ali okraja. To pa so vprašanja, ki bodo zahtevala od odbora mnogo iznajdljivosti v organiziranju gospodarstva in smotrnejšega trošenja sredstev, nadaljnjega pospeševanja kulturno prosvetne in zdravstvene dejavnosti, pomoči združnim organizacijam, pospeševanja napredka našega demokratskega mehanizma z večjim sodelovanjem državljanov na vseh področjih družbenopolitičnega življenja itd.

Zaradi vsega, kar smo povedali, niti ni potrebno posebej poudarjati, kako važen je pomen sestave bodočih odborov. Predvsem mora odsevat vso večvrstno politično in drugo aktivnost v neki občini ali okraju. Če se bodo politične organizacije v pripravi na volitve ravnale po tem, tedaj bo v odborih več delavcev, več združnikov nosilcev socialističnih odnosov na vasi, več žensk. Dejstvo, da se število odbornikov povečuje, to še bolj omogoča. Sistem upravljanja gospodarstva, široka združna iniciativa na vasi kakor tudi komunalna samouprava so znatno prispevali k dvigu kadrov, ki imajo voljo, znanje in izkušnje, da delajo za nadaljnji razvoj in krepitev svoje komune, svojega podjetja ali zadruga.

Da bi mogli odbori z uspehom opravljati svoje naloge, bo treba že sedaj misliti, kako zagotoviti minimalno strokovni aparat, da bi mogli upravni organi v občinah učinkovito in kakovostno opravljati svoje posle.

Ob koncu, če k vsemu temu dodamo tudi politična vprašanja, ki bodo postavljena ob volitvah, in uspehe, ki jih je naša država dosegla v mednarodnih odnosih, tedaj je popolnoma jasno, da bodo prihodnje volitve ljudskih odborov pomenile tako nove aktivnosti kakor tudi nove iniciative organizacij in posameznikov.

ODBORNIKI OKRAJNIH LJUDSKIH ODBOROV



Po Statističnem letopisu Zveznega zavoda za statistiko je bilo v l. 1956 v okrajnih ljudskih odborih 13.980 odbornikov.

Od teh jih je bilo 7.694 odbornikov okrajnih svetov, a 6.286 odbornikov svetov proizvajalcev.

Grafikona kaže, da je tako v okrajnih svetih kakor tudi v zborskih proizvajalcev največ uslužbencev in kmetovalcev, medtem ko je delavcev precej manj. Tako razmerje ugotovimo tudi v svetih in stalnih komisijah okrajnih ljudskih odborov.

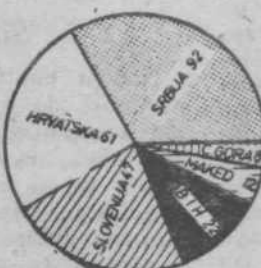
V zadnjih stolpcih gornjih grafikonov navajamo pod nazivom »Ostali« podatke o odbornikih, ki se nanašajo na proste poltice in gospodinjce.

Od 6.286 odbornikov zborov proizvajalcev jih je 1.001 tudi članov delavskih svetov v svojih podjetjih, a 832 članov upravnih odborov. Razen tega je 137 odbornikov, ki so tako člani delavskih svetov kakor upravnih odborov. V sestavi zborov proizvajalcev je bilo leta 1956 tudi 874 direktorjev gospodarskih organizacij.

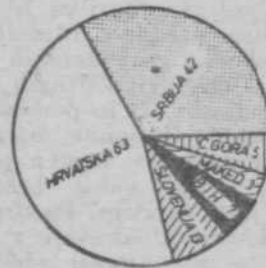
Po istem viru je bilo konec l. 1956 skupno 1.471 občinskih ljudskih odborov, a le 97 jih je imelo zbor proizvajalcev. Na Hrvaškem je bilo 66 občinskih ljudskih odborov z zbori proizvajalcev, v Makedoniji 22, v Bosni in Hercegovini 4, v Črni gori 2, v Srbiji in Sloveniji pa v občinskih ljudskih odborih ni bilo zborov proizvajalcev.

Odbornice okrajnih svetov

Odbornice okrajnih zborov proizvajalcev



Skupno FLRJ 242



Skupno FLRJ 133

Od 7.694 odbornikov okrajnih svetov je 242 žensk, medtem ko je med 6.286 odborniki okrajnih zborov proizvajalcev 133 žensk. Iz tega izhaja, da so v okrajnih svetih ženske zastopane s 3,1 odstotka, a v zborskih proizvajalcev z 2,1 odstotka.

Ti odstotki so mnogo višji v svetih in stalnih komisijah svetov okrajnih ljudskih odborov. V svetih je 749 žensk, in to največ v svetih za šolstvo, prosveto in kulturo, za zdravstvo in v svetih za socialno skrbstvo, v stalnih komisijah pa je med odborniki 434 žensk.